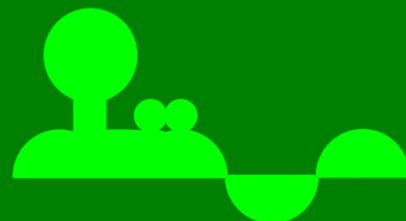

Nieuwsbrief

Landschapsbeheer Oss | December 2013 | Jaargang 15 | Nummer 57

Redactie Richard Ceelen, Dick Roza, René van Dorst, Jan Oomen | **E-mail** redactie@landschapsbeheer-oss.nl
Redactieadres Redactie Landschapsbeheer Oss, Braakstraat 46, 5345 XB Oss

Contact

Landschapsbeheer Oss

Tolstraat 3
5342 NH Oss
T 0412-474322
I www.landschapsbeheer-oss.nl
E info@landschapsbeheer-oss.nl

Voorzitter

Ronald Widdershoven
T 0412-631362
E voorzitter@landschapsbeheer-oss.nl

Secretaris

Nora Servaes
T 0412-632223
E secretariaat@landschapsbeheer-oss.nl

Penningmeester

Pim Rinses
T 0412-624079
E penningmeester@landschapsbeheer-oss.nl

Coördinator Werkgroep

Henk Smouter
T 06-54288252
E werkgroep@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie, Werving & Vrijwilligerscontact

Dick Roza
T 0412-642368
E pr@landschapsbeheer-oss.nl

Redactie & Website

Richard Ceelen
T 06-54218521
E redactie@landschapsbeheer-oss.nl

Juridisch Adviseur

Maarten Furnée
T 0412-454204
E juridischadviseur@landschapsbeheer-oss.nl

Werkplaats Natuur, Landschap & Cultuurhistorie

Henk Smouter (Projectcoördinator)
Tolstraat 3
5342 NH Oss
T 06-54288252
E projectbureau@landschapsbeheer-oss.nl

Landerij VanTosse

Albert Toonen (Secretaris)
Beethovengarde 104
T 0412-625082
E secretariaat@landerijvantosse.nl

Landschapsbeheer Oss

De Stichting Landschapsbeheer Oss is gevestigd te Oss en ingeschreven bij KvK Oost-Brabant onder nummer 17105068 Rabobank Oss, banknummer 17.04.19.894

Inhoudsopgave

Al weer een jaar verder	2
Aftrap Landerij VanTosse groot succes	3
Omgeving Ossmeer in één dag opgeruimd	4
Landerij VanTosse	5
Kletsend cranberry's plukken	6
Volop cranberry's	6
Kort Nieuws	9
Werkgroep Landschapsbeheer	15

Colofon

Nieuwsbrief Landschapsbeheer Oss

December 2013, jaargang 15, nummer 57, oplage 425.

Kopij

Wij nodigen graag iedereen uit om bijvoorbeeld een verslag(je) van een werkdag, een excursie, een lezing, een expositie of een interessante waarneming te schrijven. U kunt uw bijdrage met of zonder illustraties mailen naar redactie@landschapsbeheer-oss.nl.

De sluitingstermijn voor kopij voor de volgende nieuwsbrief is 1 maart 2014.

Foto's voorpagina

Boven: het publiek mag vrij cranberry's plukken op de kickoff van Landerij VanTosse (Foto: Dick Roza)
Linksonder: Johan van Hout (gedeputeerde van de provincie) Hendrik Hoeksema (wethouder van de gemeente Oss) en Geert Versteijlen (voorzitter van de Maashorst) plukken een bakje cranberry's op de kickoff van Landerij VanTosse
Rechtsonder: wilgenopschot afzagen op de Meerdijk.

Het bestuur van Landschapsbeheer Oss wenst u allen fijne feestdagen en een goed 2014

Om het jaar in te luiden nodigen wij u uit op onze Nieuwjaarsborrel op zaterdag 11 januari 2014 om 15.00 uur op de Landschapswerf aan de Tolstraat 3 in Oss.

info@landschapsbeheer-oss.nl

De vrijwilligersgroep van Landschapsbeheer Oss op de natuurwerkdag bij het Ossermeer

Al weer een jaar verder

En wat voor een jaar. 2013 is het jaar geworden van Landerij VanTosse, van de grootste cranberryoogst ooit, van een begin van de Tuinderij VanTosse, van een grote aanwas van vrijwilligers.

In 2013 werd ons project Landerij VanTosse door Provinciale staten uitgekozen als project voor het programma Landschap Van Allure, met de daarbij behorende financiën. We werden uit een groot aantal ingediende projecten als 4e gekozen. Dat is een fantastisch resultaat, dat vooral te danken is aan het feit dat we als vrijwilligersorganisatie dit plan gaan uitvoeren. De meeste plannen waren ingediend door bedrijven of grote natuurorganisaties. Maar we zijn er nog niet. Tot 2017 kunnen we aan de slag met ons project "proef het landschap".

Op 26 april van dit jaar legde Ton Velders, met een groot feest in een tent aan de Tolstraat, zijn functie als werkgroepcoördinator neer. Gelukkig is hij nog regelmatig op de werkdagen om de nieuwe coördinatoren met raad en daad terzijde te staan. Voor zijn werkzaamheden heeft het gemeentebestuur van Oss Ton Velders beloond met een "Osje van Verdienste". Dezelfde dag vierden we ook ons 3e lustrum. 15 jaren die aan Oss niet onopgemerkt voorbij zijn gegaan, dankzij de voortdurend inspanning van jullie, vrijwilligers. Het was een prachtige dag, met een bezoek aan Leur en het kasteel van Hernen waar Ton in diverse ridderstanden werd verheven door een heuse heraut.

In 2013 werd er weer gewerkt aan de eendenkooi in Macharen, een nieuwe vangpijp werd ingericht en een groot nieuw rietscherm met kijkhut werd geplaatst.

In 2013 werden er volop cursussen gevolgd, we kregen er 5 gediplomeerde kettingzaag-zagers bij, er werden BHV-cursussen gevolgd door de werkgroepcoördinatoren, Daarnaast werden er cursussen gevolgd bij Brabants Landschap in het kader van werken met vrijwilligers.

In oktober werd de officiële aftrap verricht voor het project "Landerij VanTosse". Dit heuglijke feit werd verricht door Wethouder Hendrik Hoeksema, Gedeputeerde Johan Van Hout en Voorzitter Stuurgroep Maashorst, Geert Versteijlen. Tijdens dit evenement werd er een kleine natuurmarkt ingericht bij het cranberryveld en dat was een groot succes. (Misschien voor herhaling vatbaar?)

Kortom een druk jaar met veel activiteiten en veel werk dat door jullie vrijwilligers en coördinatoren met plezier werd uitgevoerd en waar wij, het bestuur, en de Osse gemeenschap jullie dankbaar voor zijn. Bedankt!

Ronald Widdershoven
Voorzitter Landschapsbeheer Oss

Werken in De Bulk

Op 7 september werkten onze vrijwilligers op een nieuwe locatie, namelijk de natuurzones langs de Hertogstraat bij het Industrieterrain De Bulk in Herpen.

Migratiezone

Deze natuurstroken zijn een vijftal jaren geleden aangelegd als natuurverbinding en migratiezone tussen de nabijgelegen Hertogswetering en het natuurontwikkelingsgebied in Keent. Met name dassen en kleine zoogdieren maken gebruik van deze verbinding, getuige tal van sporen bij onderdoorgangen van wegen. Er was daar veel snoeiwerk te

doen en enkele poelen die na genoeg dichtgegroeid waren met wilgenopslag moesten geschoond worden. Ook werd het gebied gemaaid en opgeruimd. Maar liefst 30 van onze vrijwilligers, waarvan de meesten niet van het bestaan van het mooie natuurgebiedje afwisten, genoten van het veelzijdige werk op de nieuwe locatie. (DR)

Aftrap Landerij VanTosse groot succes

Vrijdag 25 oktober werd in natuurgebied de Stelt de "kickoff" gegeven van Landerij VanTosse. Johan van Hout (gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant), Hendrik Hoeksema (wethouder van Oss) en Geert Versteijlen (voorzitter van Stichting de Maashorst) mochten die aftrap voor hun rekening nemen door gedrieën elk een bakje cranberry's te plukken op onze akker.

Landerij, een dynamisch proces

Alvorens de drie heren gingen plukken, waren ze door voorzitter Ronald Widdershoven van Landschapsbeheer Oss d.m.v. een quiz op hun kennis van "het Landschap van Allure" getest. "Landschap van Allure" is de overkoepelende projectnaam waarbinnen de activiteiten van Landerij vanTosse de komende jaren gerealiseerd zullen worden en waarvoor de provincie Noord-Brabant een subsidie van 1,5 miljoen euro beschikbaar stelde. Daarnaast hebben de gemeente Oss, Stichting Landschapsbeheer Oss, Dalco Food, Helicom opleidingen, Van de Vorle Paddenstoelenkwekerij, GGZ Oost-Brabant en Stichting Dichterbij Oss samen de 50% cofinanciering voor hun rekening genomen. De werkzaamheden van Landerij VanTosse in de Stelt vormen een dynamisch proces, dat zeker tot eind 2016 veel kleine en grote activiteiten zal kennen, met daarin nog volop inbrengmogelijkheden vanuit bewoners rondom het gebied of eventuele nieuwe partners!

Voorzitter Ronald Widdershoven test de kennis van Johan van Hout, Hendrik Hoeksema en Geert Versteijlen

Grote drukte in cranberrylaantje

Plaats van handeling van de aftrap was het pad naar de cranberryakker. Daar stonden een grote partytent en een 8-tal kraampjes opgesteld, waar geproefd kon worden van het landschap. Want het motto van de kickoff was: "Voel, ruik, zie, hoor en proef". Die slogan werd bij de kramen in praktijk gebracht door Landschapsbeheer Oss, Landerij VanTosse met voorlichting, cranberryproducten, granen, spelt en honing, Van de Vorle met paddenstoelenproducten, Streekzorgboerderij Duurendseind met warme worstenbroodjes, Stichting De Maashorst, Hopframeprojecten van MA.AN landschapsarchitecten uit Rotterdam en Dalco Food uit Oss. Die laatste introduceerde vol trots de allereerste bonenburgers, die ontwikkeld zijn door de ZLTO en twee studenten Food Design & Innovation van de HAS in Den Bosch met medewerking van de klankbordgroep van Tuinderij VanTosse. In het kader van dat bonenproject werden de afgelopen zomer daar enkele tientallen, deels oude, bonenrassen verbouwd. De nieuwe bonenburger, die door iedereen zeer gewaardeerd werd, zal over enige tijd ook in de winkel te koop zijn.

Nog stilte bij de kraam van landschapsbeheer

Heerlijke cranberryflappen van Bakker Lamers met bessen van eigen akker

Eerst een cranberry-flap

Maar alvorens de bonenburger het gehemelte kon strelen, was er door de vele tientallen genodigden, waaronder vertegenwoordigers van gemeente, provincie, Stichting Dichterbij, GGZ, ZLTO, Ziekenhuis Benhoven, Stichting Maasmeanders, VVV, IVN, Natuurmonumenten en NME Elzenhoek, bij de koffie van een door de bakkers Lamers gemaakte cranberryflap genoten. Zelden zal een kant en klare lekkernij zo dicht bij de plaats van herkomst gegeten zijn! Ook de ca. 55 aanwezige vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss, waarvan er vele hebben geholpen. Nadat de gasten vertrokken waren, kwamen nog vele tientallen Ossenaars, waaronder veel buurtbewoners uit de Stelt, een kijkje nemen op het cranberryveld en op de markt, waar ze ook konden meeproeven. Toen het startsein werd gegeven voor alle bezoekers om voor eigen gebruik cranberry's te plukken, was het al snel een grote drukte op het veld. De dag werd voorbereid en begeleid door Liselore Burgmans, projectleider/landschapsarchitect van de Gemeente Oss en onze projectleiders Henk Smouter en Tonnie van Hooff. Ze zorgden samen met onze vrijwilligers voor een uitstekend geslaagde dag. Brabants Dagblad en DTV Oss besteedden ruime aandacht aan de manifestatie, die vooraf o.a. ook in de Sleutel en de Regio Oss aangekondigd was.

Dick Roza

Omgeving Ossermeer in één dag opgeruimd

Op de Landelijke Natuurwerkdag zaterdag 2 november hebben ca. 60 vrijwilligers van Landschapsbeheer Oss de gehele omgeving van het oude zwembad aan de Macharensesweg opgeknapt. Het was de eerste keer dat deze locatie was uitgekozen in het 13-jarige bestaan van de Natuurwerkdag.

Ook parkeerplaats weer spic en span!

De opknappbeurt was de opmaat naar regelmatig werk voor onze vrijwilligersgroep in dit gebied, omdat Landschapsbeheer Oss recent het onderhoud van de Gemeente Oss toegewezen heeft gekregen. Onze grote partytent was opgezet op een weilandje aan de Meerdijk, vlak bij de Hertogswetering. Daar verzamelden zich die dag rond 10 uur 43 eigen vrijwilligers en een dertiental gasten, waaronder ook enkele oud-vrijwilligers die met elkaar kennis maakten bij een kop koffie en een gevulde koek. Na het welkomstwoord door secretaris Nora Servaes werden een aantal werkgroepen samengesteld, die elk, onder leiding van een coördinator, de verschillende geplande projecten in het gebied gingen uitvoeren. Zo werden door een groep de uitlopers aan de stammen van de 300 knotwilgen langs de Meerdijk verwijderd en maakte een andere groep een stammetjesbrugje over een verstopte afwateringssloot nabij het oude zwembad die daarna werd uitgebaggerd en van dode takken ontdaan. Een andere maakte het wandelpad rondom de plas weer begaanbaar en een grote groep zette aan de oostkant van de Macharensesweg wilgenop-schot af om zodoende nieuwe zichtplekken op het plasgebied te creëren. Tegelijkertijd werd de onveilige, verloederde parkeerplaats aan de overkant van de weg onder handen genomen door medewerkers van loonbedrijf van Erp/de Koornbeemd, die met een graafmachine overtollige begroeiing verwijderden en een nieuwe afwateringsgreppel groeven. Een volle grondkar met geruimd groen en vuil werd afgevoerd en het terrein werd na egalisatie van een nieuwe deklaag voorzien en gewalst. Eigen vrijwilligers snoeiden daarna de heg rond de parkeerplaats flink kort, zodat het zicht op de Macharensesweg weer optimaal werd. Alle werkzaamheden langs de weg werden uitgevoerd met veilig afzetlint en verkeersborden. Een andere klus, waarmee de opknappbeurt van het gebied werd voltooid, was het verwijderen van zwerfvuil langs de Macharensesweg, op de parkeerplaats, rondom het oude zwembad en langs de Meerdijk. Geen luxe, gezien de grote berg afvalzakken aan het eind van de dag! Er werd in de bermen weer van alles gevonden, zoals honderden petflesjes en blikjes, een grote stapel huis-aan-huiskranten, jerrycans met afgewerkte motorolie en talrijke verfspuitbussen. De werkdag kende een tweetal werkonderbrekingen; halverwege de ochtend werd er bij de koffie op warme worstenbroodjes getrakteerd en tussen de middag was er erwtensoep voor bij de meegebrachte boterhammen. De dag werd traditiegetrouw rond drie uur weer besloten met een glas bier, wijn, of fris en stukjes kaas en worst. Een mooie gelegenheid om nog eens op de zeer geslaagde dag terug te kijken!

Dick Roza

Machinaal herstellen van parkeerplaats bij Ossermeer

Nieuw brugje aangelegd over sloot

Hagen knippen

Wilverdiende lunch met erwtensoep

Daarna weer verder met afzetten opschot en opruimen afval langs fietspad

Landerij VanTosse

Nu de subsidie voor de Landerij VanTosse in het kader van landschap van Allure De Maashorst is toegekend kunnen we aan de gang met het in gang zetten van de deelprojecten. En dat zijn er heel wat!

Hieronder zijn de verschillende thema's (A t/m J) benoemd met daaronder de deelprojecten die we willen uitvoeren. Sommige onderdelen zullen wellicht wat abstract overkomen en moeten nog nader worden uitgewerkt, andere zijn veel meer tastbaar.

Ik heb eenheden en projectkosten wegens de overzichtelijkheid niet vermeld, maar die zijn beschikbaar in het investeringsvoorstel Landerij VanTosse, dat jullie in zijn geheel kunnen inzien of downloaden vanaf onze website.

A. Verbetering groene robuuste dooradering

- aanleg houtwallen/-singels
- aanleg fruitwallen/fruitlaan
- realisatie foodframe
- aanpassing hekken, poorten en perceelafscheidings in Oss-zuid

B. Versterken biodiversiteit

- herinrichting bermen en boszomen
- aanleg vlinder-/bijenweides
- aanleg poelen
- inrichting aanloop ecoduct N329/herstel oude waterlopen
- faunapassages onder Hescheweg
- aanleg herinneringsbos/bos van de toekomst De Stelt

C. Versterken recreatief gebruik

- aanleg verbindende stukken fietspad
- aanleg en aanpassing openbare parkeervoorzieningen/verkeersplan
 - aanleg en aanpassing wandelpaden (geschikt minder validen)
- plaatsing straatmeubilair, (banken, picknickplaatsen, fietsparkeervoorzieningen)

D. Ontwikkeling functies

- kennis/leercentrum Werkplaats Natuur, Landschap en Cultuurhistorie

E. Ruimtelijke ontwikkeling

- ontwikkeling voormalige heemtuin inclusief gebouw
- aanleg tuinderij VanTosse
- verbouw en inrichting publiekscentrum Tuinderij VanTosse

F. Toegankelijkheid en ontsluiting

- ontwikkeling recreatieve (toegangs-)poorten

G. Introductie nieuwe teelten/gewassen

- paddenstoelen in houtwallen
- aanleg cranberryvelden
- pilotprojecten (veldbonen, anders)
- aanleg hopsingels/hopveld
- doorontwikkeling huidige areaal akkers (aanleg natuurakkers)
- uitbreiding akkernetwerk
- keten ontwikkeling producenten/verwerking/afzet
- ontwikkeling/toepassing teelt ondersteunende technieken

H. Voorzieningen sociale arbeid

- inpassing/organisatie werkplekken sociale arbeid

I. Conceptontwikkeling Klooster

- Opstellen ontwikkelingsplan klooster

J. Promotie en publiciteit

- opstellen promotieplan, website, algemene promotie en organisatie

Bij een zo omvangrijk programma hoort natuurlijk een gedegen projectplanning, waar we volop mee bezig zijn. Op veel deelprojecten zullen we een beroep op jullie als vrijwilliger gaan doen. Zo valt er veel werk te verwachten bij het realiseren van de groene dooradering, de biodiversiteitsprojecten en de ontwikkeling van het recreatief gebruik.

Jullie zullen regelmatig van de vorderingen van de projecten op de hoogte worden gehouden. Onderdeel van de communicatie naar buiten is het uitbrengen van een aparte nieuwsbrief over het project.

Graag willen we van dit project een succesverhaal maken. Door ons, van ons, voor Oss en voor de Maashorst!

Henk Smouter
Projectleider
Werkplaats NLC

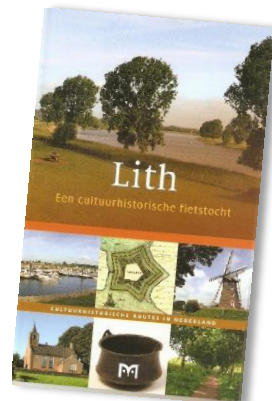
Cultuurhistorische fietstocht Lith

In de serie cultuurhistorische routes in Nederland is recent de fietstocht Lith gereed gekomen.

Dorp aan de rivier

De route vormt een drieluik met die van Oss en Ravenstein, die respectievelijk in op 2010 en 2011 geopend werden en is evenals die routes zo'n 33 kilometer lang. De route Lith voert langs tal van cultuurhistorische en archeologische bezienswaardigheden in Lith, Lithoijen, Oijen, Teeffelen, Maren en Gewande. Evenals van de twee eerder genoemde fietstochten is ook van die van Lith een fraai en van talrijke foto's voorzien routeboekje (ISBN 9789461480255) uitgekomen. Dat werd, evenals de beide vorige, weer samengesteld door Yuri van Koeveringe en uitgegeven door Uiteverij Matrijs uit Utrecht. Daarin staan naast een uitgebreid verhaal over de geschiedenis van Lith 34 projecten langs de route beschreven. De uitgave van de gids werd mogelijk gemaakt in samenwerking met de

Gemeente Oss, Richard Jansen (gemeentelijk archeoloog) en Paul Spanjaard (beleidsmedewerker cultuurhistorie). Het is te koop bij de boekhandel, bij de gemeente Oss en de Bibliotheek of bij de uitgever. De officiële opening van de fietsroute zal volgend voorjaar plaats vinden. (DR)

www.erfgoedroute.nl
www.matrijs.com

Kletsend cranberry's plukken

De cranberryoogst begon dit jaar op 5 oktober. Het was mooi weer die dag, met een aangename temperatuur. Dat is wel eens anders geweest. Gevolg: een goede opkomst en iedereen had er zin in.

Filosofie en wijsheden

Na wat uitleg van Harrie Peters over een paar uitgezette hokken, werden we het "hok" ingestuurd, gewapend met kussentjes, kniebeschermers en plastic zakken. Iedereen kreeg natuurlijk ook een grote bak mee. We hoefden niet te gaan voor de laatste bes of 100%.

Cranberry's

Al heel snel werd er gezellig geleuterd over allerlei onderwerpen: het weer, de mooie bessen maar niet al te grote planten, machinaal plukken of juist niet. Ook ziekten en ziekten werden besproken, de politiek, vroegere werkzaamheden, financiële onderwerpen, zonne-energiepanelen en noem het maar op! Allemaal dankbare onderwerpen voor gespreksstof. We zaten letterlijk op één lijn en vaak ook figuurlijk met allerlei gedachten.

Plukkers op één rij

Half elf. "Koffie" werd er geroepen. Hoera, even pauzeren en de benen strekken. Rug en knieën hadden wel even een andere houding nodig.

Na de koffie met koek konden we er weer tegen aan. Het geleuter ging gewoon door alsof we niet gepauzeerd hadden. In onze hoek kwam van alles aan bod: het geloof, de oude en nieuwe paus, pastoor Mennen en de "zijnen". Zelfs de tien geboden! Wie kent ze nog? De een wist: eerste gebod: Gij zult geen afgoden vereren en de Heer uw God beminnen boven al. De ander zei: "Ja, en je moet je naaste beminnen als jezelf." Nou, je kon wel raden, hoe dat gesprek verder ging. Veel filosofie, gelach en "wijsheiden en adviezen". Het slot van het liedje was dat we in elk geval "nader tot elkaar gekomen" waren. Figuurlijk, maar ook weer letterlijk!! We hadden de koppen bij elkaar gestoken!!

Nader tot elkaar

We hebben met elkaar heel wat kilo'tjes geplukt en het was een super gezellige ochtend. We hebben de lachspieren weer goed getraind.

Maria Michiels

Volop cranberry's

De cranberryoogst van dit jaar overtreft alle verwachtingen. Op het moment dat ik dit schrijf (13 november) zitten we al tegen de 1000 kilo aan en nog steeds zitten er behoorlijk veel cranberry's aan. Een voorzichtige schatting zou op ca. 1500 kilo kunnen uitkomen.

We zijn bij elkaar vijf werkdagen met de grote groep op de knieën gegaan. Daarnaast is echter op andere dagen door een wisselende, kleinere groep vrijwilligers doorlopend geplukt. Helaas hebben we dit jaar nog niet met de oogstmachine kunnen experimenteren, maar we hopen dat dit er, als jullie dit lezen, toch van gekomen is. Want laten we eerlijk zijn, het is geen licht werk de hele tijd op je knieën, maar de gezelligheid van samen plukken maakt veel goed (heb ik gehoord). Inmiddels hebben we al ca. 200 kg verkocht aan groenteboeren in de omgeving, op de streekmarkt Heische Hoeve en aan diverse particuliere klanten. Daarnaast zijn we bezig te onderzoeken of we zelf producten kunnen maken (jam, sap, ed met onze eigen merknaam VanTosse erop). Het overgrote deel van de bessen wordt echter via onze partner Bes Nederland verkocht.

Plukkers, in ieder geval bedankt voor jullie fantastische inzet!

Henk Smouter

Werken in een prehistorisch dodenlandschap

Dit jaar werkten onze vrijwilligers voor het eerst een aantal keren in een prehistorisch landschap, n.l. het Archeologisch Monument Zevenbergen, in de "oksel" van de A 50 en de A 59. We verwijderden er opslag van berk, vogelkers en braam om het gebied "open" te houden. Het was een aparte ervaring voor de meesten van ons om in zo'n bijzonder historisch landschap te werken!

Grafheuvels en landweren

Het gebied Zevenbergen, dat vanaf 1850 een landgoed was en bij kasteel Heeswijk hoorde, dankt zijn naam aan de zeven grafheuvels, die er in 1972 ontdekt werden en die dateren uit de midden- en late bronstijd en de vroege ijzertijd (grofweg van 1500 tot 700 jaar v. Chr.). Samen met het enkele honderden meters westelijker gelegen grafveld Vorstengraf, waarop het bekende monument staat, vormt Zevenbergen een langdurig gebruikt prehistorische dodenlandschap, dat nu een wettelijk beschermd archeologisch monument is. Wegens de aanleg van de A 50 werden in de zomer van 2004 zes van de zeven grafheuvels door archeologen van de Leidse universiteit opgegraven en gedocumenteerd. Daarvoor werden toen vrijwel alle bomen uit het bosgebied gekapt en door Belgische trekpaarden het terrein afgesleept. Het gebied kreeg toen zijn huidige "kale" aanblik. Maar ook in 1964 en 1965 werd er al onderzoek gedaan. De zevende heuvel werd in 2004 niet onderzocht vanwege de aanwezigheid van een bewoonde dassenburcht. Er werden bij het onderzoek crematiestenen, bijzettingen en resten van een urn gevonden. Ook ontdekten de archeologen vijf palenrijen rond de grafheuvels, ooit opgericht door onze prehistorische voorouders. Die palenrijen zijn weer in oude staat hersteld. Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat in de late middeleeuwen op heuvel nummer twee een galg was opgericht. Aan de voet van die heuvel zijn drie grafkuilen gevonden, waarvan er twee nog determineerbare skeletresten bevatten, n.l. van een jonge man en een jonge vrouw.

In de 15e eeuw werd ten oosten van het grafveld een landweer aangebracht. Een landweer bestaat uit rijen puntige palen met een gracht erlangs, soms met doornstruiken ertussen, en was bedoeld om bewoners te beschermen tegen vijandige ruiters die het gebied vaak teisterden. De landweer op Zevenbergen sloot waarschijnlijk aan op een vergelijkbare barrière die ten Zuiden van Berghem liep. En óók in Heesch, in het gebied De Vorssel, werden resten van een landweer getraceerd. Zowel in Heesch als in Berghem zijn recent delen van de landweren weer zichtbaar. En als meest recent restant van het verleden van Zevenbergen bevinden zich nog de fundamenten van het "Zevenbergse Huis" in het meest oostelijke deel van het grafveldengebiet. Dit grote stevige huis, daterend uit ca. 1830, stond aan de voormalige Rijksweg tussen 's-Hertogenbosch en Grave en was, tot het in 1947 afbrandde, in gebruik als herberg, tapperij en tolhuis. De postkoets stopte er destijds en later was het een pleisterplaats voor ruiters, wandelaars en fietsers. De afgebrande ruïne werd in 1952 afgebroken. Vanaf de plek waar het "Zevenbergse Huis" stond, kunt u het grafheuvelcomplex bereiken. Er is daar een kleine parkeerplaats aangelegd en via een nieuw aangelegd wandelpad en over een heel aparte en ludieke ijzeren brug, die onder het viaduct over de A50 door gaat, kunt u er via een klaphekje komen.

Dick Roza

www.archeologischmonumentzevenbergen.nl

Wandeling over de fraaie brug van cortenstaal

Het maken van het toegangshek tot het gebied

De auto's rijden haast onder je door

De Koornbeemd b.v.

Cultuur- en Civieltechnische werken

Langendonkweg 11b 5345 HR OSS

www.dekoornbeemd.nl

MAASPARK RECREATIE

- * Groepsaccommodaties (2 x 20 personen) volledig ingericht en geheel toegankelijk voor minder valide
- * Losse kamer verhuur
- * Sfeervol cafe met buitenterras
- * Vergader- en conferentieruimte
- * Verzorging van onbijt, lunch en diner
- * Organisatie van activiteiten en workshops
- * Een rustige, groene kindvriendelijke omgeving en camping.

Kijk voor meer informatie op onze site: LAURENSHOEVE.NL Of bel: 0486 412166

Poelstraat 3 5371KJ Dieden Tel: 0486 412166 Fax: 0486 41 53 26 E-mail: laurenshoeve@home.nl

Ruijs TUINTECHNIEK

Beregeningsinstallaties
www.regenopafroep.nl

RUIJS Tuintechniek
M 06-51286021

Houtversnipperservice
www.houtversnipperservice.nl

ETEN BIJ
Speciaalbierbrouwerij **Oijen**

Oijense Bovendijk 61, 5394 LA Oijen, tel.: 0412492217

Brouwer's
Hap & Tap

www.brouwershapentap.nl

LOONBEDRIJF PETER LOEFFEN

Waterstraat 5, 5374 KB SCHALJK • Tel.: 0486-461505 • Fax: 0486-464230

Kort Nieuws

Voetveer over oude Aa-arm bij Kilsdonkse Molen

Op zaterdag 2 november heeft Wethouder Hans van der Pas van Bernheze op Landgoed Zwanenburg in Heeswijk-Dinther een nieuw voetveer in gebruik gesteld in de wandelroute door het beekdal van de rivier de Aa nabij de Kilsdonkse Molen.

Rondwandeling nu mogelijk

IVN Bernheze organiseert al verschillende jaren, in samenwerking met Stichting Kilsdonkse Molen, natuurwandelingen door de Ecologische Verbindingszone Zwanenburg. Het gaat hierbij uitsluitend om door IVN-gidsen begeleidde wandelingen. De reden hiervoor is dat de wandelingen door een kwetsbaar natuurgebied van beperkte omvang lopen, waar zeer zorgzaam mee omgegaan moet worden. Onze vrijwilligersgroep maakte die wandeling ook tijdens haar jaarlijkse uitstapje in augustus vorig jaar, waarbij ook de Kilsdonkse Molen werd bezocht en er voer dat als zeer bijzonder! Tot nu toe ging de wandeling langs de Aa op en neer door de EVZ, maar met bijdragen van Streekfonds de Maashorst en Stichting: "Het Geleer" is het gelukt om een vlot aan te schaffen waarmee bezoekers en gidsen veilig de oude Aa-arm bij Landgoed Zwanenburg kunnen oversteken. Op een avontuurlijke wijze de oude Aa-arm oversteken maakt deze wandeling tot een bijzondere ervaring. Daarnaast wint de wandeling veel aan kwaliteit nu rondgelopen kan worden over de Zwanenburgseweg. De natuur in het beekdal van de Aa als ook de cultuurhistorie van Landsgoed Zwanenburg is nu veel beter te beleven! (DR)

10 jaar geleden in Nieuwsbrief

Misschien vindt u het leuk om te lezen welke onderwerpen we 10 jaar geleden publiceerden in het nummer van december 2003.

Rode Os gewonnen

De nieuwsbrief was toen nog in zwart/wit, telde 10 pagina's inclusief het omslag en was van een enkel nietje voorzien. Op de cover 2 mooie winterfoto's met sneeuw. Belangrijkste artikel was het verslag van de landelijke natuurwerkdag die op 2 november in de Stelt gehouden werd en die toen al -inclusief bezoekers - 45 deelnemers telde. Het winnen van de onderscheiding van de S.P. "De Rode Os" op 9 december 2003 was een hoogtepunt in ons toen 5-jarig bestaan. "De Rode Os" is een onderscheiding die één maal per twee jaar wordt uitgereikt aan een persoon of organisatie die zich op een bijzondere, creatieve en vasthoudende wijze heeft ingezet voor de Osse samenleving. De onderscheiding werd toen uitgereikt door de Osse wethouder Jules Iding en ging vergezeld van een beeldje van een Os en een geldbedrag van €250. Het beeldje staat nu op onze werf in de Tolstraat. De opening van het vrijwilligersseizoen van het Brabants Landschap in Oerle kreeg ook veel aandacht, evenals het voorstellen van twee nieuwe vrijwilligers namelijk Frans v.d. Graaf en Jan van Bernebeek. Frans v.d. Graaf overleed, helaas veel te vroeg, op 69-jarige leeftijd op 10 mei 2011. In "Kort nieuws" een 12-tal items, waarvan het verslag over de afbraak (helaas) van de insectenmuur bij de Perenvijver in het Vierwindenbos de belangrijkste was. De terugblik van onze oudvoorzitter Bart Molenaar, die 11 dagen na Frans v.d. Graaf eveneens overleed, en "De Pen" (destijds een populaire rubriek van gastschrijvers), geschreven door Tonnie Wittenberg, besloten het decembernummer van 10 jaar geleden. (DR)

Petitie aan Staatssecretaris

Landschapsbeheer Nederland in Utrecht, coördinator van de Landelijke Natuurwerkdag, heeft de werkdag van 2 november aangegrepen om alle deelnemers aan die dag te vragen om een petitie te ondertekenen.

Per post en per mail

Op de petitie, in de vorm van een fotokaart met wilgenknottende vrijwilligers, stond de tekst: "Ik wil dit blijven doen!". Staatssecretaris Sharon Dijksma krijgt het verzoek om ervoor te willen zorgen dat in de toekomst steeds meer mensen kunnen blijven werken in een groene omgeving. Landschapsbeheer Nederland deelde ons mede dat tot en met 6 november 4.000 mensen de petitie op de kaart hebben ondertekend, terwijl nog eens 1800 personen per email reageerden. De petitie werd op woensdag 6 november al aan de staatssecretaris overhandigd! (DR)

Weer geslaagde oogstdag bij Kilsdonkse molen

Zondag 6 oktober werd, alweer voor de vierde keer in successerie, het oogstfeest van de bakkers Lamers uit Oss/Heesch gehouden op de terreinen rondom de Kilsdonkse Molen in Heeswijk-Dinter.

Goede omzet

Terwijl de "Stofvreter" het speltgraan van onze akkers in de Stelt dorsten, de vrijwilligers van de molen het graan maalden en de bakkers van Lamers dat graan daarna in een houtgestookte oven in heerlijk brood omtoverden, was het op de knusse streekproductenmarkt gezellig druk. Een twintigtal lokale en regionale ondernemers, waaronder ook weer Landschapsbeheer Oss, boden daar hun producten en diensten aan. Pim Rinses, die onze kraam beheerde, kan terugzien op een geslaagde omzet. Naast de gebruikelijke cranberryproducten in flessen en potjes, was er vooral grote belangstelling voor verse cranberry's en speltmeel. (DR)

Succesvolle seniorenbeurs

Zaterdag 5 oktober werd in Sportcentrum De Rusheuvel in Oss weer de tweejaarlijkse RIGOM oudereninformatiemarkt gehouden.

Ook jeugd liet zich horen!

Ruim 2500 ouderen bezochten de beurs, waaraan Landschapsbeheer Oss traditiegetrouw weer met een informatie-/verkoopstand deelnam. Evenals vorige jaren waren we de enige "groene" organisatie onder de ca 75 exposanten. Die boden vrijwel allemaal informatie en/of demonstraties aan op het gebied van zorg en gezondheid, sport en ontspanning, financiële- en sociaal-culturele zaken. Maar desondanks of juist daardoor was er heel veel belangstelling voor onze stand die bemand werd door Albert Toonen en onder

getekende. Veel vragen over ons werk en vooral over Landerij VanTosse en een prima verkoop van gedroogde cranberry's, honing en compote. Ook meldden zich twee nieuwe vrijwilligers aan. Naast veel informatie bood de beurs ook weer een podium aan (line)dans, koorzang, mode-shows en rolstoel- en rollator-dansen. Maar ook de jeugd, zoals de talentenklas van Stichting Oss Cultureel en de jonge zangeres Meike van der Veer, liet zich horen en zien tussen het grijs van de bezoekers. (DR)

Landschapsbeheer Oss

Met Natuurmonumenten naar de Sint Jansberg

Zaterdag 19 oktober kwamen 70 van de in totaal 140 vrijwilligers van de beheerseenheid Noord-Brabant Oost en Mook van Natuurmonumenten bijeen in Eethuis de Diepen in Milsbeek (L) voor hun jaarlijkse vrijwilligersdag.

Cultuurhistorie

Het onderwerp van de vrijwilligersdag was cultuurhistorie. Na de ontvangst door gebiedsbeheerder Fons Mandigers vertelden enkele medewerkers en vrijwilligers van de beheerseenheid aan de hand van beeldmateriaal interessante wetenswaardigheden over de historie en het landschap van enkele projecten in Noord-Limburg en Oost-Brabant. Zoals boerderij de Voorne, de Baardwijkse Overlaat, Kasteel Oijen, de eendenkooi ter Kwak in Heusden en de kooi in Macharen, de Mookerschans, Jacht-slot Mookerheide en het bijbehorende parkbos en landgoed Sint Jansberg bij Plasmolen. In dit laatste natuurgebied, dat in totaal 311 hectare groot is, werd na de lunch in de Diepen door de vrijwilligers,

waaronder een vijftal van Landschapsbeheer Oss, een lange wandeling gemaakt. Op de zeer steile, beboste zuidhelling van de Sint Jansberg (175 hectare groot) waarvan het hoogste punt 77 meter is, zijn talrijke beekjes, bronnen en poeltjes te vinden en aan de voet van de berg ligt het zeer waardevolle bos- en moerasgebied de Geuldert. Tijdens de wandeling in het eeuwenoude gebied werden verschillende cultuurhistorische relictten bekeken, waaronder de gerestaureerde fundering van een grote Romeinse villa, een bovenslag watermolen, een ijskelder en restanten die behoorden bij het grote landgoed dat ooit het grote landgoed domineerde en dat al lange tijd geleiden werd afgebroken. (DR)

Geslaagde herfstmarkt Heische hoeve

Op de tweede editie van de herfstmarkt in de Heische hoeve in Heeswijk-Dinther waren we present met een mooie kraam (vonden de bezoekers) vol cranberry producten en natuurlijk onze verse cranberry's. Belangstellend lieten de vele bezoekers zich informeren over de teelt van cranberry's (ik dacht altijd dat die zout nodig hadden..., dat dat hier in Brabant ook kan..., waren enkele reacties). En natuurlijk gingen veel bezoekers met een potje jam, een zakje gedroogde cranberry's en ook verse cranberry's naar huis. Het was weer een mooi promotiemoment voor onze Landerij VanTosse! (HS)

Brabants Landschap opende vrijwilligersseizoen

Traditiegetrouw werd op de eerste zaterdag van oktober door het Coördinatiepunt Landschapsbeheer van Brabants Landschap weer de jaarlijkse opening van het vrijwilligersseizoen gehouden. Maar liefst 150 Brabantse vrijwilligers waren die dag in Drunen te gast bij de Natuur- en Milieuvereniging Heusden-Vlijmen-Drunen.

Wandeling Baardwijkse Overlaat

Na een betoog over de betekenis van een waardevol landschap en de rol van vrijwilligers daarin door wethouder Margo Mulders, werden de werkzaamheden van de Natuur- en Milieuvereniging toegelicht door Joost van Balkom van die vereniging. Vervolgens hield Klaas Veiling van de Vlinderstichting een boeiend verhaal over vlinders en wat de landschapsbeheerders voor deze zo nuttige diersoort kunnen betekenen. Als laatste onderdeel voor de pauze had Emiel Rijken, coördinator van de vrijwilligersgroepen, een aantal mededelingen van huis-houdelijke aard, o.a. over veiligheid, de actie "Groen en Doen", de Natuurwerkdag, de nieuwe site van Brabants Landschap en de uitkomst van de gehouden enquête onder vrijwilligers. Daar leest u binnenkort meer over! Na de lunch werd door alle vrijwilligers, bij mooi, zonnig weer, een excursie gemaakt naar de Baardwijkse Overlaat en omgeving, daarbij gegidst door Joost van Balkom. (DR)

Jaarverslag 2012

Het jaarverslag van Landschapsbeheer Oss over het jaar 2012 is verschenen. Het ligt elke dinsdag tussen 9.30 en 12.00 uur ter inzage tijdens de inloopochtend op onze werf aan de Tolstraat. In dat verslag o.a. een activiteitenoverzicht van onze projecten en vrijwilligers, een financieel overzicht en een lijst van projecten die nog gepland staan. (DR)

Maashorst in 2019 aaneengesloten Natuurgebied

Na jaren hard werken is op 4 november het startsein gegeven voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHZ) in de Maashorst. Johan van den Hout (gedeputeerde provincie Noord-Brabant), Geert Versteijlen (voorzitter Stuurgroep De Maashorst) en Petra Souwerbren (directeur ARK Natuurontwikkeling) tekenden de overeenkomst voor de samenwerking in de Maashorst.

Uitbreiding met bos en schraalland

In vijf jaar zal de natuur in het hart van de Maashorst terug zijn. Een gebied van 238 hectare - nu nog grotendeels in gebruik als landbouwgrond - wordt omgetoverd tot nieuwe natuur. De kern van de Maashorst wordt betrokken bij de omliggende natuur en het watersysteem wordt hersteld. De Maashorst, één van de grootste natuurgebieden van Noord-Brabant, moet in 2019 weer aaneengesloten natuur zijn. Dit grootschalige landschap biedt in de toekomst ruimte voor veel unieke soorten flora en fauna. Het gebied dat wordt omgeven door de gemeenten Oss, Bernheze, Uden en Landerd is en blijft vrij toegankelijk voor recreanten en rustzoekers. De natuurontwikkeling houdt in dat de huidige natuurkern wordt uitgebreid met bos en schraalland en dat de natuurlijke begrazing kan worden uitgebreid. Er worden maatregelen genomen om de verdroging van het gebied te beëindigen en de biodiversiteit te vergroten. ARK Natuurontwikkeling neemt in samenwerking met Stuurgroep de Maashorst - het voortouw in de uitvoering. De eerste stap in die uitvoering, maar óók de moeilijkste daarin, zal zijn het uitkopen van de boeren die nog in het hart van de Maashorst actief zijn! (DR)

Natuurwerkdag 2013 in cijfers

Aan de landelijke natuurwerkdag, die op 2 november voor de 13e keer gehouden werd, deden in het hele land 14.000 mensen mee op 461 locaties. Dat waren er 500 meer dan vorig jaar, terwijl het aantal locaties met 8 steeg. In onze provincie was het aantal vrijwilligers gelijk aan vorig jaar (1300) en bleef ook het aantal locaties gelijk (50). (DR)

Groter leefgebied voor vee Keent

Maandag 28 oktober zijn in het natuurontwikkelingsgebied in Keent twee nieuwe vee-oversteekplaatsen in gebruik genomen. Daarmee is het leefgebied voor de Schotse Hooglanders en de Ex-moorpony's aanzienlijk vergroot.

Ook nieuwe fiets- en wandelpaden

Door de uitbreiding van het begrazingsgebied zijn er minder runderen en pony's per hectare in het gebied. Zo blijft er ook in de winter kruidenrijk grasland en ruigte over. De kwetsbare elementen, zoals het oude oobos, de dassenburchten en de poelen blijven overigens nog een aantal jaren buiten het begrazingsgebied. Er zijn in Keent nieuwe fiets- en wandelroutes aangelegd en ook het pad voor minder validen ter hoogte van Meriedel is klaar. Het biedt mensen de gelegenheid om vanaf een hoger gelegen punt het gehele gebied te bewonderen. Er zijn ook twee nieuwe parkeerplaatsen bijgekomen, één aan de Velperweg en één naast de

Keenterbrug. Ze vormen de toegangspoorten tot het gebied. Hier komen ook nog nog informatiepanelen. Het werk aan de opnieuw uitgegraven oude Maasarm, die een lengte heeft van 4 kilometer, is bijna klaar. Die brede watergeul, te midden van oobos, struwelen, moerassen en stroomdalgraslanden zorgt voor waterstandverlaging bij hoog water op de Maas. En zo is in de uiterwaard 330 hectare nieuwe natuur ontstaan en tegelijk de veiligheid voor bewoners achter de dijk vergroot. Onze vrijwilligers, die op 14 september in een grote groep Keent bezochten, zullen er zeker spoedig nog eens naar toe gaan om de veranderingen te bekijken! (DR)

Tentoonstelling collectie Gerard Smits

Om hem te bedanken voor het feit dat onze Gerard Smits al bijna 40 jaar een groot deel van zijn tijd spendeert aan het onderzoeken en ontdekken van het Osse erfgoed, wordt vanaf 13 december een deel van zijn vondsten in een tentoonstelling in de Openbare Bibliotheek in Oss geëxposeerd.

Onmisbare hulp

Het buitengebied van Oss aan de zuidoever van de Maas is een schatkamer vol archeologische vondsten. Op verschillende plekken zijn aanwijzingen gevonden dat hier al zeker 5000 jaar mensen wonen. Omdat er nog niet zoveel onderzoek is gedaan, zijn we voor de kennis over het gehele gebied vaak aangewezen op de hulp van amateurarcheologen. Deze tentoonstelling toont een deel van de vondsten die Gerard al zo lang in de Maas kent heeft verzameld tijdens zijn soms dagelijkse fietstochten door het gebied, dat hij inmiddels kent

als zijn broekzak. Normaal zijn de vondsten van Gerard uitgesteld in zijn eigen "schatkamer" thuis. Professionele archeologen, de gemeentearcheoloog van Oss en studenten uit Leiden zijn er graag geziene gasten. Maar omdat de collectie zo bijzonder is, wordt een deel dus tijdelijk tentoongesteld in de bibliotheek (waar hij zo vaak te vinden is) zodat ook bewoners van Oss die kunnen bewonderen.

De opening van de tentoonstelling, waarbij we natuurlijk heel graag zoveel van onze vrijwilligers hopen te zien, is op vrij-

Hoogvlieger Willie

Was onze vrijwilliger Johan Juurlink in maart al één van de zes "hoogvliegers" die de Osse wijk de Ruwaard jaarlijks uitverkiest, zijn medevrijwilliger Willie van Valkenburg (73) viel deze eer op 2 november óók te beurt.

Veelzijdige wijkvrijwilliger

Een "hoogvlieger" is een Ruwaardbewoner die zich als vrijwilliger inzet voor zijn wijk en die inzet kan heel breed zijn. Meestal doet een "hoogvlieger" zijn of haar werk al zo lang dat niemand dat meer bijzonder vindt. En dat is met Willie ook het geval! Naast vrijwilliger bij Landschapsbeheer is hij een actief medewerker van de werkgroep Dichtersbuurt en hij zet zich het hele jaar in voor zijn wijk. Zo ruimt hij elke maand met een groep medebewoners al het zwerfvuul op in zijn buurt, werkt hij ook altijd hard mee tijdens het jaarlijkse Midzomerfestival en helpt mee met het plaatsen en daarna weer verwijderen van de talloze kerstbomen in de Ruwaard die Brabant Wonen elk jaar beschikbaar stelt. Maar Willie is ook enkele keren per jaar acteur. Hij speelt al jaren met veel verve voor Kerstman en Paashaas. En tenslotte is hij ook nog verbonden aan een wielerveding. Hoogvlieger Willie mag in juni, tijdens het volgende Midzomerfestival, net als Johan, met vijf mede uitverkoren wijkbewoners de gebruikelijke ballonvaart maken. (DR)

dag 13 december om 14.00 uur. Na ontvangst van de gasten en welkomstwoorden zal Wethouder Hendrik Hoeksema de officiële opening van de tentoonstelling verrichten, waarna er met koffie en thee alle gelegenheid is om die te bekijken.

In memoriam

Door een tragische complicatie tijdens haar ziekte is Gees, de vrouw van onze vrijwilliger Wim van Valkenburg, op 19 november op slechts 55-jarige leeftijd in het Radboud Ziekenhuis in Nijmegen overleden.

Het afscheid van Gees vond onder zeer grote belangstelling plaats op zaterdag 23 november in het crematorium "Rijk van Nijmegen" in Beuningen. Een tiental mensen van Landschapsbeheer Oss was bij die plechtigheid aanwezig. Ook van de gelegenheid, een dag eerder, om in het mortuarium in Oss nog persoonlijk afscheid van Gees te nemen maakten enkelen van onze stichting gebruik. We wensen Wim en zijn beide dochters Femke en Belinda nog héél veel sterkte toe de komende tijd bij het verwerken van het verdriet van het verlies van Gees.

Bestuur Landschapsbeheer Oss

Revitalisatie Palmven Nistelrode

Het lang geleden gedempte Palmven aan de Palmvensestraat in Nistelrode, in natuurgebied de Maashorst, is aangekocht door Staatsbosbeheer en zal weer in de oude staat worden teruggebracht.

"Zuur regenwater"

Destijds werden het ven en de ernaast gelegen akker dichtgeschoven om daarna in gebruik te kunnen worden genomen als landbouwgrond. De bovenste "vermeste" laag grond wordt nu weer afgegraven tot op de hoogte van het vroegere ven, waardoor er vooral in nattere perioden weer water in het ven te zien zal zijn. Het ven dat het grootste deel van het jaar gevoed zal worden door regenwater, dat een hogere zuurgraad heeft dan bijvoorbeeld grondwater, kent daardoor een speciale flora en fauna. De ca 60.000 kubieke meter voedingsrijke grond, die van de oppervlakte van 25 hectare die het ven en de akker groot zijn, zal worden afgegraven, wordt voor een deel gebruikt als "vloerbedekking" van de twee ecoductbakken die over de A50 en de N 329 in aanbouw zijn. Het herstel van het Palmven zal waarschijnlijk in maart 2014 voltooid zijn. (DR)

Brabants Landschap beheert niet alleen natuur

We kennen Brabants landschap al sinds 1932 als beheerder van natuurgebieden, nu al 17.000 hectare. Maar wist u dat ze in Haaren óók een afdeling "Gebouwd" hebben, die o.l.v. bouwmeester Wessel Zonneveld maar liefst 489 opstallen op zo'n 220 locaties beheert, repareert en soms helemaal renoveert?

Van kasteel tot bakhuisje forten, kastelen, oranjerieën en landhuizen tot boerderijen, stallen en schuren. Maar ook bakhuisjes, ijskelders, thee-koepels, poorten en hekken vallen er onder. Dat in onderhoud, reparaties en zelfs complete renovaties vele miljoenen per jaar omgaan, zal duidelijk zijn. Pronkstukken uit de gebouwencollectie zijn o.a. de kasteelboerderij Nemelaer in Haaren, waar het Brabants Landschap zetelt, kasteel Tongelaar in Mill, Villa Mattemburgh* onder Bergen op Zoom, monumentale boerderijen in Sint Michielgestel en 's-Hertogenbosch, landhuis Zegenwerp, en de tuinmanswoning Wargahuyse in Vught. Maar ook de twee forten uit de Hollandse Waterlinie, Fort Bakkerskil in Werkendam en Fort Altena in Woudrichem die in de zomer van 2012 weer in (her)gebruik werden genomen, moeten genoemd worden. In

Fort Altena vierde Brabants Landschap in september vorig jaar met 300 van haar vrijwilligers (waaronder een tiental van Landschapsbeheer Oss) haar 80-jarig bestaan. Ook in onze omgeving heeft men enkele bezittingen, al zijn ze niet zo spectaculair. In Keent beschikt men over enkele boerderijen, o.a. het huidige bezoekerscentrum. In nummer 174 van lente 2012 van het mooie periodiek van Brabants Landschap, dat alle 30.000 donateurs ontvangen, was een groot deel van de inhoud aan het onroerend goed gewijd en ook in de uitgaven daarna kwam "gebouwd" regelmatig aan bod. (DR)

*De onlangs na een lange restauratie weer opgeleverde theekoepel met daaronder een ijskelder bij Villa Mattemburgh werd op 28 oktober uitvoerig belicht in het TV programma "Max Monumentaal".

www.brabantslandschaps.nl

Tentoonstelling "Graven in de Horzak"

Vrijdag 29 november werd in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de (amateur)archeologie, beleidsmedewerkers van de gemeente Oss en studenten uit Leiden in het Osse gemeentehuis de tentoonstelling "Graven in de Horzak" geopend.

Nadat stadsarcheoloog Richard Jansen de tentoonstelling mocht openen, werd aan alle aanwezigen de speciale brochure "Graven in de Horzak" uitgereikt. Die brochure met daarin o.a. enkele QR-codes waarmee op youtube filmpjes bekeken kunnen worden, is gratis bij de infobalie van het gemeentehuis te verkrijgen. Vervolgens vertelde stedenbouwkundige Erwin Bos van de gemeente Oss alles over de planologie van de wijk Oss-Horzak en gaf Mette Langbroek, student archeologie in Leiden, antwoord op de vraag waarom er tijdens het opgraafwerk, dat deze zomer door studenten in de Horzak plaatsvond, op 13 juli een druk bezochte "mee-graafdag" was gehouden voor bewoners van de wijk en andere belangstellenden uit de gemeente Oss. De opgraafactiviteiten in de Horzak, die ook al in de periode van 1997 tot 2008 op grote schaal werden gehouden, werden besloten met een open dag op 20 juli. Daarop lieten maar liefst 300 belangstellenden zich rondleiden door archeologen en studenten van de faculteit der archeo-

Open dag natuurbruggen

De twee, bijna voltooide, natuurbruggen over de A 50 bij Schaijk en de N 324 bij de Slabroekseweg/MOB-complex konden tijdens een open dag op zondag 24 november door het publiek bezocht worden.

Unieke kans

Maar liefst 1100 mensen uit onze regio grepen de kans om zo'n oversteekplaats van klein en groot wild en wilde flora eens te bezoeken met beide handen aan en lieten zich rondleiden door medewerkers van Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, aannemersbedrijf BAM en de provincie Noord-Brabant. Op de natuurbrug over de N 234 wordt ook een wandel- en fietspad aangelegd. De bruggen, waarvan de bouw in februari van dit jaar startte, zullen nog dit jaar geheel gereed zijn en zullen op 8 januari 2014 in gebruik worden genomen. Ze rijgen dan, via een ecologische verbindingzone van 21 hectare, de Maashorst en Herperduin aaneen tot het grootste natuurgebied van onze provincie met een totale oppervlakte van 4.000 hectare. Meer dan 100.000 kubieke meter zand (zo'n 5600 vrachtwagens vol) waren nodig om

de vier aanloophellingen naar de natuurbruggen op te bouwen en de brugbakken te vullen met een "leeflaag" van een meter dik. Die "leeflaag" bestaat uit zand met leem erin om vocht vast te houden. Een groot deel van die grond is afkomstig van het weer uitgegraven Palmven in Nistelrode. De officiële opening van de twee natuurbruggen, die beide van een zeer opvallende houten geluidsscherm zijn voorzien, zal waarschijnlijk samen vallen met de ingebruikname van twee andere ecoducten nabij Eindhoven, die met zijn vieren samen één project vormen en waarmee in totaal een bedrag van ongeveer 10 miljoen euro gemoeid is. De bruggen bij Eindhoven zijn te vinden bij het Leenderbos over de N 396 en de Groote Heide over de A 50. Meer info over de ecoducten in Schaijk vindt u in onze nieuwsbrief nr. 53 van maart van dit jaar. (DR)

gie van de universiteit Leiden. Een bezichtiging van de tentoonstelling, die nog tot eind januari voor iedereen te zien is, en een "borrel" sloten de openingsceremonie af. (DR)

Vrijwilligerspunt 10 jaar

Dit jaar bestaat het Vrijwilligerspunt Oss 10 jaar. De bemiddelingsorganisatie is een onderdeel van "Vivaan", centrum voor participatie en wordt gesubsidieerd door de gemeente Oss.

Veel geslaagde bemiddelingen

Het Vrijwilligerspunt werd in 2003 opgericht door Johan Berendsen, nu ambtenaar Wijkzaken bij de gemeente Oss, en voormalig wethouder Hans Boerboom en is gevestigd in de Boterstraat 206 (naast Van Boxtel hoorwinkel) en wordt momenteel "bemand" door de consulenten Yvonne Thijssen en Carla Bloks. Die bemiddelen tussen aanbieders van vrijwilligerswerk en diegenen die op zoek zijn naar een passende vrijwilligersbaan binnen- of buitenshuis. Gemiddeld heeft het Vrijwilligerspunt zo'n 150 vacatures open staan. Veel daarvan komen uit de zorg- en welzijnssector, zoals Brabant Zorg, RIGOM, GGZ en de zorginstellingen de Wellen en Sterebos, maar er zijn ook "groene" vacatures, zoals bijvoorbeeld bij FC Oss, Kinderboerderij Elzenhoek of Landschapsbeheer Oss. In de afgelopen 10 jaar werden er enkele

tientallen kandidaten naar Landschapsbeheer Oss doorverwezen, waarvan er vele nog steeds bij ons werken. We noemen: Nora Servaes, Pim Rinses, Ben de Kadt, Margot van Hurk, Willem Posthuma en Maarten Stadhouders. In de periode van oktober 2007 tot oktober 2013 boekte het Vrijwilligerspunt 29 doorverwijzingen naar Landschapsbeheer Oss, waarvan er 17 succesvol verliepen. Het Vrijwilligerspunt sloot het "jubileumjaar" af met een deelname aan de Osse weekmarkt op 29 oktober j.l. in de door de gemeente gratis beschikbaar gestelde Goede Doelenkraam. In die kraam, die bemand werd door Yvonne en Carla en enkele vrijwilligers, lagen folders van de meeste aanbieders van vrijwilligerswerk en ook natuurlijk die van Landschapsbeheer Oss. Dtv maakte op 29 oktober van de marktpresentatie van het Vrijwilligerspunt een lang nieuwsitem. (DR)

15.000^{ste} natuurgidsendiploma uitgereikt

Op de jaarlijkse IVN-ledendag, die dit jaar gehouden werd in Arnhem, werd het 15.000^{ste} natuurgidsendiploma uitgereikt door Sharon Dijkzma, staatsecretaris van Economische Zaken.

Kennisoverdracht en natuurontwikkeling

Al vanaf 1961 organiseren de 170 IVN-afdelingen in het land natuurgidsencursussen. Die cursus heeft in de afgelopen 52 jaar een grote groei doorgemaakt. Waren het er in 1963 twee per jaar, op dit moment zijn het er al vijftien. Het totaal aantal is al opgelopen tot 665. Verspreid over heel het land leveren de cursussen jaarlijks 300 nieuwe, vakbekwame natuurgidsen op. De natuurgidsencursus is een cursus gegeven voor en door vrijwilligers. Het is een unieke opleiding voor natuurliefhebbers die serieus aan de gang willen met kennisoverdracht en natuurbeleving. Tijdens de cursus, die 1,5 tot 2 jaar duurt, doe je vaardigheden op om natuuractiviteiten te organiseren en te begeleiden, zoals het opzetten en leiden van excursies, het ontwikkelen van wandel- en fietsroutes of het werken met basisschoolleerlingen. De cursus wordt bekroond met een landelijk erkend natuurgidsendiploma, dat ook bij andere organisaties zoals natuurbeheerders hooggewaardeerd wordt. Naast de 15.000 natuurgidsen heeft IVN ook nog 90 jeugdbegeleiders, 240 watergidsen en 615 scholengidsen opgeleid. (DR)

"Kunst aan de Maas" succesvol verlopen

De kunstroute "Kunst aan de Maas", een samenwerkingsverband van Maasmeanders en de stichting voor beeldende kunst Oss K 26, die van mei tot oktober te zien was, is succesvol verlopen.

Jaarlijkse manifestatie?

In de tentoonstellingsperiode waren 13 monumentale "Land-art"-kunstwerken te zien langs de oever van de Maas of in de directie omgeving daarvan over een afstand van 35 kilometer van Maren tot Keent. Volgens schattingen van Maasmeanders trok de kunstroute tussen de 5.000 en 10.000 extra bezoekers naar het Maasgebied. Na afloop van de tentoonstelling werden de kunstwerken verwijderd en sommige ervan werden verkocht op een veiling op 29 september bij Glass & Art in Ravenstein. Maar een gedeelte van de grote installatie "Tafeltje dek je", van de Osse kunstenaar Brigitte Picavet, is nog tot 13 januari te zien in Museum Jan Cunen als onder-

deel van de expositie "Heavy Flowers, Plastic Bottles". Het gehele werk stond opgesteld in de tuin van het bezoekerscentrum in Keent, waar de vrijwilligers die mee gingen met onze excursie naar Keent op 14 september het zeker "bewonderd" zullen hebben. Na het verwijderen van "Tafeltje dek je" werd op dezelfde plaats het project "Ode aan de Maasvogels" van Jan van Dijk, dat een lengte heeft van 35 meter, teruggeplaatst. Wim de Klein van het bezoekerscentrum is blij met het werk van Jan daar. Maasmeanders wil, gezien het succes van de eerste kunstroute, daar graag een jaarlijks terugkerend evenement van maken en de 40 beeldende kunstenaars van K 26 denken daar precies zo over. (DR)

Baron Johan eindelijk de lucht in!

Onze vrijwilliger Johan Juurlink, die als uitverkoren "hoogvlieger" uit zijn wijk de Ruwaard eerst op 8 juni en daarna op 11 augustus met zijn vijf mede hoogvliegers als beloning voor zijn vrijwillige ijdwerk een ballonvaart mocht maken, heeft die ballontocht nu eindelijk op 12 oktober kunnen maken. Op de eerdere dagen was het weer te slecht om de lucht in te gaan!

In de adelstand verheven

Rond 17.00 uur steeg de ballon op vanuit het Elzenhoekpark nabij de kinderboerderij en vloog daarna op een hoogte van zo'n 600 meter over de Geffense Plas en het dorp Gefen, richting Vinkel (over de A59) om daarna zo rond 19.00 uur te landen in een groenstrook nabij een maïsveld in Middelrode. Dat Johan bij de landing ruggelings in het mandje lag, met een medepasagier bovenop hem, mocht de pret niet drukken! Volgens de traditie werd de tocht besloten met een glas champagne en werden alle luchtreizigers, zo wil ook de traditie, door de

ervaren ballonpiloot benoemd tot "baron(es) van Oss tot Middelrode". (DR)

Foto Tonnie Wittenberg

Column Overvloed

Wat is er mis met overvloed? Daar word je lui van is wel een denkbeeld, je wordt er te dik van, de prijzen gaan omlaag, kortom niets goeds. In ieder geval niet in het rijke westen. Er zijn nogal wat landen en zo'n 4 miljard mensen in de wereld die wel wat overvloed kunnen gebruiken, die leven onder de armoedegrens, moeten rondkomen van minder dan 1 euro per dag en vaak honger hebben. Dat hebben ook de rijke westerse landen uitgevonden. Ze nemen van die arme mensen hun landbouwgrondjes over en vestigen megabedrijven van duizenden hectares, daar kunnen ze dan een beetje meer dan 1 euro per dag verdienen, soms wel 2 euro. Chinezen en wij Nederlanders zijn daar goed in. Prinsessenboontjes in december, aardbeien in januari, asperges het hele jaar door, aardappels, altijd nieuwe, het hele jaar door. Rozen uit Ethiopië van Nederlandse telers. Als je goed rondkijkt zie je dat er verschrikkelijk veel groenten en bloemen in supermarkten heel veel kilometers hebben afgelegd. Er heerst hier altijd overvloed. Gelukkig is er een voedselbank, voor onze eigen armen, die ook meeprofiteren. Het grootste deel van ons voedsel heeft heel wat kilometers afgelegd. Garnalen gevangen in de Noordzee, gepeld in Marokko en weer terug naar Nederland. Varkens geslacht in Bostel en de hammen gedroogd in Italië en weer terug. Karkassen uit Nederland, uitgebeend in voormalige Oost-bloklanden en zo kun je nog we een tijdje doorgaan.

Het wordt tijd dat we anders tegen ons eten gaan aankijken. Het dichterbij in de buurt gaan verbouwen op een gezonde manier en lekkerder. Het project "Gezond Landschap" van Landerij VanTosse is een begin om het anders te gaan doen. Niet dat wij de wereld nu kunnen verbeteren maar we kunnen wel duidelijk maken dat het anders kan.

Het is weer tijd voor goede voornemens en goede wensen; laten we ons wensen dat de crisis vlug tot het verleden behoort. Hoe zo crisis? Komen we wat tekort? Heerst er grote armoede in Europa? Hebben we niets meer om aan te trekken? Nederland behoort, ondanks alle ellende, nog steeds tot de rijkste landen van de wereld. De supermarkten liggen vol, de winkels puilen uit, nog steeds wordt er geld uitgegeven aan nutteloze dingen.

We hebben nu ook weer een natuurramp zodat we ons schuldgevoel kunnen afkopen. Laten vooral blijven geven en aan mensen denken die het veel slechter hebben dan wij.

Ik wens jullie goede, sobere feestdagen met weinig overvloed!

Beschouwer

landwinkel®
Spierings

Van het land direct naar de klant!

Groenten, Fruit, Verse salades, Boeren zuivel, Kaas, Vlees, IJs, Streekproducten en Geschenken

Onze openingstijden:

ma	gesloten
di t/m vr	10:00 - 18:00
za	9:00 - 17:00

Wist u dat de familie Spierings, naast het melkvee bedrijf en de sierviskwekerij, ook een Landwinkel heeft? Hier vindt u een ruim assortiment verse producten uit de regio, waaronder VanTosse streekproducten. Kom snel eens langs, wij helpen u graag!

U vindt ons aan de Oijenseweg 284 in Oss, net buiten de Oijense Zij naast Spierings Vis.

Oijenseweg 284 - Oss - www.landwinkelspierings.nl

www.ecopoll.nl

Bezoek het bijenteeltmuseum/imkerij en stap in de wereld van de honingbij. Tevens verkoop van honing en andere bijenproducten en imkermaterialen.

**Voor rondleidingen, workshops & imkeropleidingen:
Imkerij Ecopoll, Leiweg 5c Geffen, 06-20431610
Openingstijden: vrijdag en zaterdag van
11.00 tot 16.00 uur of op afspraak**

Werkgroep Landschapsbeheer Oss

Mededelingen en Werkdagen

Werkschema 2013/2014

December

Zaterdag 7, vrijdag 13, woensdag 18

Januari

Zaterdag 4, vrijdag 10, woensdag 15, vrijdag 24

Februari

Zaterdag 1, vrijdag 7, woensdag 12, vrijdag 21

Maart

Zaterdag 1, vrijdag 7, woensdag 12, vrijdag 21, vrijdag 28

April

Zaterdag 5, vrijdag 11, woensdag 16, vrijdag 25

Mei

Zaterdag 3, vrijdag 9, woensdag 14, vrijdag 23, vrijdag 30

Werktijd 9.00-13.00 uur

Waar we werken en de verzamelplaats wordt tijdig via email bekend gemaakt. Ook als er langer gewerkt wordt of bij extra dagen krijgen jullie op deze wijze bericht.

Iedere dinsdag inloopochtend op onze Landschapswerf aan de Tolstraat, tussen 9.30-12.00 uur.

Inlichtingen en/of aan- en afmeldingen

Inlichten, aan- en/of afmeldingen kunt u mailen naar

info@landschapsbeheer-oss.nl of naar pr@landschapsbeheer-oss.nl. U kunt ook bellen naar 0412-642368.

Telefoonnummer werkgroepcoördinator

Henk Smouter 06-54288252

Vrijwilligerscontact

Dick Roza 0412-642368

Op de werkdagen zijn wij bereikbaar op het hierboven genoemde mobiele nummer.

Help Oscar aan werk!

Oscar Bakhuizen, die vanaf 2005 verschillende jaren actief was bij ons als vrijwilliger, is recent een eigen bedrijfje begonnen in tuinadvies en onderhoud onder de fraaie naam "Quercus Visie". Hij doet zowel particuliere tuinen als bostuinen en historische tuinen, maar bemoeit zich óók met landschapsbeheer! U kunt Oscar, die al enkele jaren niet meer in Heesch woont, bellen voor meer informatie of voor het maken van een afspraak op 06-30957905. (DR)

Wie mist er een loopje?

Bij de excursie van onze vrijwilligers naar het natuurontwikkelingsgebied in Keent op 14 september heeft iemand in de ontmoetingsruimte van het bezoekerscentrum een kleine loop laten liggen. De eigenaar kan even langs komen bij Dick Roza op hem op te halen. (DR)

Mutaties Vrijwilligersgroep

Het aantal nieuwe vrijwilligers dat zich aanmeldt, groeit steeds sneller. Vermelden we in de nieuwsbrief van eind september 4 nieuwelingen, in de periode tot half november kwamen er maar liefst weer acht mensen bij.

Op naar de honderd?

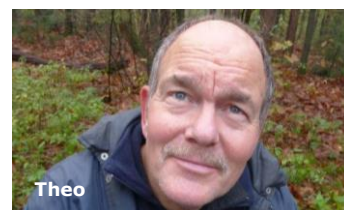
Twee van de nieuwe vrijwilligers waren herintreders, namelijk Anton Aarts en Menno Willemsen, die respectievelijk op 15 augustus en 24 september vorig jaar werden afgevoerd, maar besloten weer mee te gaan doen. De zes nieuwelingen zijn: Maarten Stadhouders (26) en Jos Koolen (60) die op 26 oktober voor het eerst op het cranberryveld werkten, Jo (65) en Betsie (64) van Doorn, die zich op de Natuurwerkdag op 2 november voor het eerst presenteerden, en Theo Rutten (65) die kennis maakte met de (grote) groep op 8 november in het Vierwindenbos. Maarten, Jos, Jo, Betsie en Theo wonen allen in Oss. De laatste die we voorstellen, Annemarie Oogjes (53), komt uit Berghem en ze werkte al geruime tijd in de Tuinderij VanTosse voordat ze zich op 7 oktober als vrijwilliger aanmeldde. "En tenslotte kwam op de valreep nog Willie van de Wetering (50) uit Ravenstein onze groep versterken. Hij werkte voor het eerst op 27 november mee in het Docfabos. Doordat Chris Frederiks uit Rosmalen en Marian de Groot uit Oss stopten als vrijwilliger, bedraagt het totaal aantal vrijwilligers nu 84. (DR)

Maarten

Jos

Theo

Annemarie

Jo

Betsie

Landwinkel & Brouwerij werken samen

Twee publiekstrekkingen uit het Osse buitengebied, Landwinkel Spierings uit Oss en de Speciaalbierbrouwerij uit Oijen, zijn een samenwerkingsverband aangegaan.

Vlees, kaas en bier

Spierings verkoopt in haar winkel aan de Oijenseweg nu het gehele assortiment bieren uit Oijen, van donker naar licht en met alcoholpercentages van 5 tot 10%. Bij de brouwerij aan de Oijense Bovendijk worden de vlees- en kaasproducten van de brandrode runderen van Boer Spierings in het restaurant aangeboden, zoals een Rundtopper, een Mac Oijen en een Nije kaasfondue. Door deze samenwerking versterken de beide bedrijven elkaar met een bijzondere bundeling van hun krachten door het beste wat ze hebben met elkaar te verbinden. Fokke Roeland (zoon van brouwer Piet-Kees) en zijn vriendin Lonneke en Jasper Spierings en zijn vrouw Afke Baukje zijn enthousiast over de samenwerking. (DR)

www.speciaalbierbrouwerij.nl | www.landwinkelspierings.nl